

Entrevista a Pere Gimferrer

“No sóc un escriptor bilingüe”

Amb la solidesa d'un *currículum* impressionant –poesia, assaig, narrativa; tots els premis menys el Nobel– i amb la constància del bibliòfil obsessiu, Pere Gimferrer ha convertit la literatura en l'escenari d'una vida en què professió i passió esdevenen un tot coherent.

Esperaríeu uns vitralls modernistes en un ampli finestral. Un fragment de columna dòrica on mandregessin, en un incert equilibri, desenes de llibres polsosos. Una tasetta de porcellana xinesa damunt la taula de caoba i el seu característic barret tapant allò que ja s'insinua com una calba incipient. Però la literatura és un espai de creació, no necessàriament un espai real. Fem petar la xerrada en un despatx d'oficines impersonal que podria ser de *La Caixa* però que és de *Seix Barral*. Res no tapa la seva testa, emergint d'una clàssica camisa mil ratlles. L'extroversió també va per feina. I Gimferrer segueix les passes de Gabriel Ferrater en la direcció literària de *Seix Barral*, convençut que ells –els directors literaris– no són responsables de cap moda, ni de la invasió de la novel·la italiana, ni de la històrica, ni dels satèl·lits de Claudio Magris: "Del que dic, en tinc una experiència personal, a mitjan dels seixanta vaig dedicar un article als contes d'un escriptor que tenia un estil absolutament innovador, però ningú no em va fer cap mena de cas. El mateix Vicente Aleixander, tot i ser una persona molt culta, em va agrair que li hagués fet conèixer aquest escriptor. Al cap de pocs anys, va fer-se més famós que ningú. Era Julio Cortázar."

SENDERES DE GLÒRIA

Hem arribat ja a la galeria de devocions permanents de Gimferrer: Vicente Aleixandre i Octavio Paz. O Maria Rosa Caminals, la seva esposa, una pianista que Gimferrer va conèixer el 1970 quan ella feia de secretària –pur *amour fou* a l'estil dels idolatrats Mallarmé i Rimbaud, i, ¿per què no?, Godard. No va parar de "molestar" fins a convertir-la en la seva dona. I el llegat permanent de Foix, i Ribba, dues dimensions d'una mateixa tradició cultural a la qual Gimferrer –a l'any setanta, un punt a part– va tornar: "No

"Ja gairebé no queden poetes maleïts".

accepto aquesta consideració que han fet alguns sobre la meua obra com la d'un escriptor bilingüe. Si bé vaig començar la meua obra de creació en castellà, més endavant fruit d'una crisi personal que m'obliga a forçar al màxim la sinceritat de la meua veu interior, i també en el context d'un franquisme encara amb bona salut que ofegava l'expressió cultural catalana, vaig decidir d'escriure *Els miralls*. A partir d'aquí, tota la meua obra de creació l'he feta en català. Considerar-me escriptor bilingüe seria considerar que també ho és Joan Fuster per haver publicat articles en castellà. I en tot cas, he estat bilingüe successivament en el temps, però no simultàniament, en dues etapes diferenciades. "Així, als vint anys, amb *Arde el mar* guanyava el Pre-

mio Nacional de Poesia. Carmen Romero, la dona del *presidente*, encara es recorda del llibre". I des de llavors, ha passat per tots els guardons possibles, grans i petits: Premi Ramon Llull, Premi Anagrama, Premi Ciutat de Barcelona...

Però certs sectors intel·lectuals catalans han expressat les seves reticències quan, algunes vegades, ha sonat el seu nom com un candidat ideal per al Nobel. Tot i que la seva actitud distant davant els enfrontaments polítics li ha estalviat campanyes negatives. Podrien considerar-lo un poeta *oficial* però no s'hi posa pedres al fetge: "Ja gairebé no queden poetes maleïts, fins i tot Brossa és avui reconegut entre els estaments culturals". Pot ser considerat amanerat, excessivament barroc i el binomi Pericay-Toutain va

dedicar a *Fortuny* una anàlisi lingüística on tot saludant la seva coherència en el model de llengua, se'n carregaven l'artificiositat. Però són sempre malentesos: "Em penso que no van entendre que en la meua prosa, amb aquest treball de marqueteria que vaig fer, intentava de reproduir el món decadent i recarregat dels Fortuny, pare i fill". La novel·la, més en el sentit de Flaubert que de Dickens, és per Gimferrer una experiència molt més difícil que la poesia: "Sé que, en la meua vida, no faré ja més d'una o dues novel·les. Ara, en tinc una al cap

—que no sé si mai m'atreviré a escriure—sobre el feixisme en una ciutat europea on reflectiria la Barcelona dels quaranta, però em sembla que la documentació, la mateixa ambició de l'obra, m'atabala i em supera".

EL DILEMA DE L'ACADÈMIC

Aquest ha estat un any en què la crítica literària ha reconegut, de nou, el mesuratge de Gimferrer en l'aspecte poètic per *La llum*. 35 poemes, quasi tots so-

nets, en què Gimferrer esgrana una opció estilística —"la literaturització del real" que diria Francesc Parcerissas— i un univers personal ja consolidat. Una manera de viure i de ser on tot té un sentit. I és que tal com afirma Gimferrer "el que vostè anomena la meua extravagància en el vestir no és més que una forma d'afirmar la meua individualitat per damunt les normes i el grup".

Però aquest orgullosa defensa de la rigorositat, de l'autoexigència i de la llibertat intel·lectual que —amb la seva important obra en castellà— li van guanyar l'ingrés a la *Real Academia de la Lengua Espanola* el 1986, tampoc no l'ha deslliurat dels problemes en què aquesta institució ha caigut. Quan li demanen sobre les proclames espanyolistes de l'acadèmic Gregorio Salvador o la queixa que la junta de l'entitat va enviar al govern català contra la decisió de la conselleria d'ensenyament de fer els temaris de selectivitat només en català, Gimferrer sap ser coherent. Agafa el diccionari de la *Real Academia* i ens llegeix la definició de valencià. Rigorosament científica. "I això, tenint en compte les pressions que hi va haver, és un detall molt important". I si hagués assistit a aquella junta del 23 de maig, hauria demanat l'aplicació de l'article 66 del reglament de la RALE "que permet de fer constar en acta els vots individuals". Gimferrer, fent-se l'absent, guanya la preada independència de l'escriptor que sent —i transcriu— el cant de la sirena però que prefereix de no clavar-se les seves escates tallants.

CARMÉ PUEERTOLAS

Oriol Malló

A la recerca dels mandarins perduts

Allà on l'erudició i el fil d'Ariadna de la literatura catalana troba una innegable cohesió en el discurs, hi ha Gimferrer. Ha demostrat el seu entroncament amb els clàssics i n'ha sabut ser un digne successor. Per això és capaç de lamentar l'efecte de la guerra civil sobre l'obra d'Espriu i també sobre l'Escola de Barcelona: "Espriu era sobretot un gran prosista, hauria pogut representar aquella continuïtat entre el cultisme de Foix i la naturalitat de Pla, però la ferida trà-

gica de la Guerra Civil —que encara ens marca una profunda anormalitat, tanta que estic convençut que escriptors de la talla de Marsé o Vázquez Montalbán escriurien en català sense aquest trencament històric— va obligar-lo, en un sentit exemplar de deure cívic, cap a la poesia. I vam perdre un gran prosista".

Quan ha calgut, Gimferrer ha expressat un pensament, sens dubte, polèmic. En 1981, l'aparició del seu primer dietari va provocar un entrenou gràcies a un article

titulat *De la necessitat dels mandarins*. Alguns fragments valen tant avui com fa deu anys. La crisi permanent de la literatura catalana continua endavant: "¿El remei? Només en veig un: l'exemple rigorós, dels mandarins, és a dir, l'acció decidida —teòrica i pràctica— de tota la gent capaç de fer literatura seriosa que —com, en el seu temps, un Carner o un Riba— formulin una proposta (...) per descompartir la contrada bàrbara i malsegura dels aficionats i la contrada on hi ha la litera-

tura que compta, la literatura capaç d'interessar (des d'un punt de vista estrictament literari) tant o més que Borges o Lezama Lima, és a dir, com Foix o Ferrater. (...) Em sembla que els escriptors tenim el deure moral, ara i ací, de procurar ser una mica mandarins. Ens hi va la dignitat de la nostra pròpia literatura, de la nostra cultura mateixa". Eren paraules d'un 13 de desembre de 1979. I no totes les paraules caduquen. Ara i ací

O.M.